

ROK XXVI.
CZERWIEC 1932.
N-r 6.

JARO XXVI.
JUNIO 1932.
N-o 6.

Kraków. Preęejo de S-ta Maria vespere.

ESPERANTYSTA POLSKI
POLA ESPERANTISTO

WYDAWCY: POLA ESPERANTISTA KLUBO &
EL DONANTOJ: SOCIETO ESPERANTO EN KRAKÓW

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: KRAKÓW, ul. LUBICZ 34

REDAKTORZY PROF. DR. ODO BUJWID REDAKTANTOJ
TADEUSZ HODAKOWSKI

REDAKTOR ODPOWIEDZIALNY: JULJUSZ KRISS.

PRENUMERATA: rocznie Zł. 8.—, półrocznie Zł. 4.—. Dla towarzystw i grup esperanckich (przy przesyłce najmniej 5 egz. pod jednym adresem) roczna prenumerata Zł. 6.—.

ABONO: jare Zł. 8.—, duonjare 4.—. Por societoj kaj grupoj esperantistaj (ĉe sendo de minimume 5 ekz. al unu adreso) jarabono Zł. 6.—
Konto Pocztowej Kasy Oszczędności Kraków Nr. 406.660.

Eksterlande jarabono — 1 dolaro.

Pojedynczy numer Zł. 0.70 Aparta numero.

OGŁOSZENIA:

1 strona	Zł. 60.—
1/2 strony	" 32.—
1/4 strony	" 17.—
1/8 strony	" 10.—

ANONCOJ:

1 paĝo	Zł. 60.—
1/2 paĝo	" 32.—
1/4 paĝo	" 17.—
1/8 paĝo	" 10.—

PRZEDSTAWICIELE — REPREZENTANTOJ.

Katowice: Soc. de Esper. Amikoj, Wawelska 3.

Paryż: S. Grenkamp, Paris 6. 4 rue de Vaugirard.

Warszawa: Pola Stud. Esperantista Societo, Leszno 99. m. 5.

Przyjmują zamówienia abonament. i ogłoszenia do „Polskiego Esper.“ i „Pomocniczego Języka Świat.“

|| Akceptas abonojn kaj anoncojn por „Pola Esperantisto“ kaj „Pomocniczy Język Światowy“.

WAŻNE DLA CHCĄCYCH KORESPONDOWAĆ Z ZAGRANICĄ!

Atentu! Ni malfermas en nia revuo la fakon: „Korespondado“.

Anonceto de 10 vortoj (krom adreso) kostas Zł. 1.—.

Enpagu tuj je nia PKO. Konto 406.660.

DO P. T. CZYTELNIKÓW!

Upraszamy uprzejmie P. T. Czytelników o załączenie znaczka pocztowego na odpowiedź, przy wszelkiej korespondencji, zarówno redakcyjnej jak i administracyjnej.

POLA ESPERANTISTO

MONATA REVUO DE ESPERANTISTA MOVADO EN POLUJO
KAJ EKSTERLANDE.

ESPERANTYSTA POLSKI

MIESIĘCZNY PRZEGLĄD RUCHU ESPERANCKIEGO W POLSCE
I ZAGRANICĄ.

ROK XXVI JARO

K R A K Ó W
CZERWIEC 1932 JUNIO

Nr. 6 Nr-o

ALVOKO AL TUTMONDA ESPERANTISTARO PRI INTERŜTATA PLEBISCITO POR-ESPERANTA.

En ĉiu esperanta koro estas volo, ke nia ideo venku. La vojoj por tiu ĉi celo estis diversaj, konforme al periodo dum kiu oni agadis: aliaj en la komenco, aliaj poste. Ĉi-sube ni prezentas al Vi, Samideanoj, novan planon. Antaŭ ĉio elektu taŭgajn kaj laboremajn samideanojn, kiuj volus sin al tiu-ĉi laboro dediĉi, aliaj daŭrigu la ĝisnunan agadon, kiu nenial devas ĉesi. Eble ni fine ĉesos marŝi „paŝo post paŝo“. Elektinte plebiscitajn komisariojn Vi organizu la subskribejojn, preparu paperojn kun la sama teksto kaj publikigu la alvokon nacilingve. Krom tio, se estas eble eldoni informajn paperfoliojn pri esperantismo, faru tion-ĉi en plej konciza formo. Organizu, se eble ambaŭ plebiscitojn (ĝeneralan kaj intersocietan), sed se la unua tro multe Vin kostus, tiam organizu nur la duan, limante la unuan al varbado de la plej konataj kaj plej influhavaj personoj en la socio.

Elstreĉu kaj alcentrigu ĉiujn Viajn penadojn al tiu-ĉi ideo, kiu dum kuranta periodo devas fariĝi vertebro de nia movado!

En la nomo de

POLLANDA ESPERANTO - DELEGITARO:

Prof. Dr. Odo Bujwid — prezidanto, Józef Alfus, Dr. Antoni Czubryński, Tadeusz Hodakowski, Ing. Edward Kostecki, Ing. Eugenjusz Tor.

ESPERANTISTOJ INVITAS AL PLEBISCITO.

Ne unue nun, sed jam delonge esperanto povis esti ĝenerale konata kaj uzata kiel helplingvo internacia. Por tion ĉi efektiviĝi oni jam de multaj jaroj komencis ĝin instrui, sed tiu-ĉi instruado havis siajn limojn, ĉar estis neeble, al apartaj esperantistoj, sen grandaj rimedoj instrui grandajn amasojn da homoj same pro teknikaj kaŭzoj, kiel ankaŭ pro tio ĉi, ke multaj homoj promesadis eklerni ĝin, sed ne pli frue ol „kiam ĉiuj ĝin lernos“.

Tio ĉi povus okazi, se ĝi estus devige instruata, simile kiel skribado kaj legado. Sed enkonduki esperanton nur en unu lando, sen samtempa enkonduko en aliaj estis nebla kaj maltrafanta la celon: instrui en ĉiuj landoj. Tial ministerioj de publika instruado kaj decidaj faktoroj, al kiuj turnis sin esperantistoj, ne povis pri tio-ĉi konsenti, kio cetere estus kontraŭkonstitucia altrudado al la civitanoj de tio, kion ili ne postulis.

Tial komencante de la jaro 1922 oni dum kelkaj jaroj zorgis, ke la ŝtatoj konsentu enkonduki devige kaj ĝenerale esperanton en la lernejoj, sed ne pli frue, ol kiam dek ŝtatoj (de 1927 ses) pri la samo konsentos. Tiam unu lando ne bezonus iri antaŭ la alia, sed ĉiuj la samon farus.

En la jaro 1926 jam tri ŝtatoj konsentis pri tiu-ĉi ideo kaj eble aliaj konsentus, sed kiam oni zorgis pri ili la ministroj en tri ŝtatoj favoraj al tiu-ĉi ideo ekŝiĝis kaj la zorgojn oni devis komenci denove. Tiam oni ekkomprenis, ke estas necesaj ne la promesoj de ministroj, kiuj post ia tempo cedas al aliaj, sed de la ministerioj, kiuj daŭras.

Intertempe oni ricevis multajn promesojn, kaj ricevus ankaŭ pluajn, sed aperis necese, por ke la promesoj estu decidaj kaj firmaj, ke civitanoj subtenu ideon de Interŝtata Esperanto-Akordo, ĉar ministerioj promesantaj ne ĉiam sciis, ĉu ili ne estus en okazo de favora promeso malhelpataj de publika opinio kelkfoje malprecize informita, kiu malebligis malgraŭ promeso ministeria ĝian efektivigon, aŭ ĝin ne sufiĉe morale subtenos.

Aperis do necese organizi plebiscite publikan opinion favore al alpaŝo de landoj al la ideo pri Interŝtata Esperanto-Akordo, por ke la esperantistoj turnantaj sin al ministerioj de publika instruado kaj de ekstero povu diri, ke ili reprezentas la dezirojn ne nur de esperantistoj, sed ankaŭ de neesperanta publiko, por ke la ŝtatoj alpaŝu firme kaj senhezite.

Tial esperantistoj en ĉiuj landoj interkonsentinte reciproke ekdecidis organizi plebisciton inter diversaj fakaj societoj (ekz. instruistoj, komercistoj, kuracistoj, k. t. pl.) kaj se permesos rimedoj eĉ iagrade ĝeneralan plebisciton petante ĉiujn civitanojn de sia lando, societojn fakajn kaj kulturajn instituciojn, ke ili subskribu la ĉisuban tekston kaj sendu ĝin al sekretariejo plebiscita. En aliaj landoj oni la samon preparas. Kiam ĉio estos preta, tiam la registaroj de la landoj estos sciigataj pri la efiko kaj invitataj alpaŝi al Interŝtata Esperanto-Akordo.

Civitanoj! Decida periodo en la esperanta movado alvenas! De Vi dependas ĝiaj pluaj sortoj! Ekkomprenu gravecon de tio-ĉi, al kio oni Vin invitas: alproksimiĝo spirita de la nacioj, malaltigo de klopodoj pri instruado de fremdaj lingvoj! Plebiscitu Vi kaj invitu Viajn konatulojn la samon fari! Vin rigardas kaj benos venontaj generacioj!

TEKSTO DE INTERŜTATA ESP.-AKORDO (por registaroj, post la plebiscito):

(La nomo de ŝtato) promesas pograde enkonduki devige esperanton en la lernejoj de la lando, se minimume ses ŝtatoj la samon promesos. Promeso estos valida ne pli frue ol kiam ses promesoj pri la samo estos kolektitaj.

TEKSTO POR PLEBISCITO INTERSOCIETA:

(La nomo de societo) opinias necesa la devigan instruadon de esperanto en ĉiuj lernejoj kaj petas la plenumon de tiu-ĉi deziro la ministerion de klerigado. — Pro tio (ke eklerno de esperanto en unu lando per unu nacio, sen samtempa eklerno de ĝi en aliaj ne gvidus al la

celo) la subskribintoj turnas sin al ambaŭ ministerioj, de klerigado kaj de eksteraj aferaj, por ke la (nomo nacia) registaro alpaŝu al Interŝtata Esperanto-Akordo, havanta por la celo ne pli frue validigi tiun-ĉi decidon, ol kiam 6 ŝtatoj promesos la samon“.

TEKSTO POR PLEBISCITO ĜENERALA:

La sama, kiel por plebiscito intersocieta, kun ŝanĝo de unua vorto (ne la nomo de societo, sed: „la ĉi-sube subskribintaj“).

Tekstoj plebiscitaj devas posedi la daton, legeblajn subskribojn de prezidanto de societo kaj sekretario, stampon kaj nombron laŭordan de korespondaĵo. Pro la grandaj kostoj de plebiscito ĝenerala estas dezirinde, ke la volemaj personoj ne invititaj speciale de esperantistaj plebiscitaj komisarioj mem sendu al sekretarioj folion laŭ grandeco ordinara kun subskriboj legeblaj, adresoj, kaj indikoj de la metioj. Plebisciti povas nur plenaĝuloj kaj civitanoj de la lando, en kiu oni plebiseitas.

RIMARKO. La ĉi-supra alvoko aperos dulingve (pole k. esp.) kaj estos dissendata por instigi al la plebiscito.

DETALAJ INSTRUKCIOJ PRI ORGANIZO DE ESPERANTA PLEBISCITO.

Por ke la realigo de la plebiscito aperu harmonie la komisarioj plebiscitaj estas petataj obei al jenaj instrukcioj:

Koncerne la ĉefideon de Akordo substreku dum agado, ke

NE TEMAS (NEGATIVE):

ke la ŝtato, aŭ decidaj lernejoj aŭtoritatoj

a) enkonduku esperanton en kelkaj lernejoj de la lando

b) nedevice

c) tuj

SED TEMAS (POZITIVE):

sed, ke ili

a) promesu enkonduki ĝin en ĉiuj lernejoj de la lando

b) devige (fine, sed komence ne ĉie)

c) ne pli frue, ol kiam ses ŝtatoj la samon promesos

RIMARKO. Tiu-ĉi celado tute ne devas malhelpi tujan enkondukon de esperanto tie, kie troviĝas taŭgaj instruistoj, volemaj lernantoj kaj favora lernejestro. Sed por tio-ĉi oni ne bezonas Interŝtatan Akordon. Estas dezirinde, ke oni tiun-ĉi postulon ne ligu kun la ĉefa por ke ĝi estu retenita en ĝia pureco kaj graveco kaj por ke la impreso en la propagando ne malfortiĝu.

Koncerne esperanton ĝenerale, se estus necese informe paroli pri ĝi, klarigu,

ke ĝi estas ne nur provo de helpa lingvo internacia (tiaj provoj estis kaj povas esti principe multaj), sekve nur lingvistika problemo,

Tial ne povas decidi pri ĝi nur lingvosciencistoj, ofte nekonantaj lingvon praktike kaj tute ne ekinteresigintaj pri statistika grandeco de la movado.

sed, ke ĝi estas movado dispananta per gazetaro, literaturo, organizacioj, kongresoj, praktika apliko, — unuvorte per nombro da adeptoj kaj asocioj.

Sed decidus la volo de nacioj bezonantaj fremdajn lingvojn.

Kiu devus plebisciti?

Ni zorgu pri ĉiu, sed ne tiom pri la nomoj de personoj ne bezonantaj aŭ malmulte bezonantaj fremdajn lingvojn (ekz. vilaĝanoj) kaj pri la nomoj de personoj nekona-taj, seninflujaj,

Sekve plebiscito ne bezonas en-teni tutan loĝantaron de la lando,

Kiamaniere inviti al la plebiscito?

Oni ne devas nur sendi invitojn al fakaj societoj, por ke ili plebi-scitu, ĉar praktiko montras, ke ofte la homoj ne havas klaran ideon pri esperantismo,

La teksto ne devas esti hazar-da,

Plej oportune estus, se a) oni la decidon akceptus dum la ĝenerala kunsido per plimulto da voĉoj. b) sed, se oni ne atingus la plimulton da voĉoj, tiam oni povas skribi, ke tia kaj tia nombro da membroj de so-cieto subtenas ideon de Interŝtata Esperanta Akordo. Same oni faros, se la estraro ne volos enmeti la proponon por la voĉdonado dum ĝenera-la kunsido, aŭ se tio-ĉi teknike estas maloportuna. c) Malplej oportuna estus akcepto de la propono nur de la societa estraro. Sekve oni agu laŭpove.

La decidoj estos resendotaj al plebiscita sekretario, kiu publikigos la titolojn de societoj favore plebiscitantaj en A) 1) sia organo nacia, 2) en ĝeneva „Esperanto“, 3) en „Heroldo de Esperanto“. B) en landa nacia gazetaro citos ankaŭ la nomojn de fremdlandaj societoj favoraj al la ideo de Akordo, por ke la neesperanta publiko eksci pri la progresoj.

Kiamaniere malgrandigi kostojn de plebiscito ĝenerala?

Plebiscito ĝenerala povas esti tre multekosta. Tial estu ĝi aranĝata nur tie, kie tio-ĉi estus ebla. Plej malmultekosta maniero estus eble jena: oni ne sendas la foliojn, sed oni alvokas al alsendado de plebiscitaj folioj, rekomendante fiksitajn grandecojn. Tiamaniere oni ŝparas la kostojn de poŝtmarkoj kaj folioj. Ilin kovras la plebiscitantoj. Por ili elspezoj estas malgrandaj, por organiza komitato plebiscita estus esume tro grandaj. La folioj povas esti tiel multenombraj, ke ili formos bibliotekon, kiun neniu legos. Ĝi povas esti bona por arĥivo, sed ne por aŭdienco. Sed tio ne malhelpas aranĝi ĝeneralan plebisciton. La materialon oni eluzos por ĝenerala statistiko, kun kiu oni iros al ministroj. Ĝi estu kolektata kaj konservata ĝis la lasta periodo de plebiscito ĉe plebiscitaj komisarioj. Kiam oni fermos plebisciton, tiam ĝi estos resendota al centra sekretario kune kun la statistikoj, laŭ kiuj oni faros ĝeneralajn. Pli facile estas prikalkuli la rezultojn en unu loko al komisario, ol ĉion al unu, aŭ kelkaj personoj. La komisarioj povus esti en diversaj lokoj delegitoj de UEA, aŭ personoj de ili gvidataj, ne ĉiam nepre esperantistoj. Kiel eble oni dispecigu la laboron al multaj manoj sperte gvidataj. Tiam la laboro estos

sed ni zorgu pri la nomoj de me-tioj kaj personoj, al kiuj fremda lingvo nepre estas necesa, krom tio pri la nomoj de personoj in-fluhavaj, bone konataj en socio, aŭtoritataj (plejgrandparte urba-noj).

sed nur ian procenton de personoj kulturaj, kiel eble el ĉiuj metioj.

sed persone klarigi al membroj de la societo, pri kio temas kaj po-ste inviti ilin al la subskribo.

sed fiksitaj (laŭ ĝenerala alvoko).

pli facila. La landaj statistikoj iros al Centra Komitato Plebiscita.

Preparo por plebiscito:

Antaŭ ĝi: a) propagando en la gazetaro ne tiom pri esperanto, kiel pri Akordo publikigante la alvokon de ICK, b) prelegoj por publiko.

Dum ĝi: a) citu la nomojn de societoj jam subskribintaj sur la listo de subtenantoj la ideon de Akordo, same enlandaj kiel eksterlandaj. b) se oni venas al iu speciala faka societo enlanda por ĝin varbi, oni citu la samfakan, aŭ parencfakan societeton alilandan jam aliĝintan al la ideo. Tiamaniere oni enkuraĝigos societanojn al subskriboj. Ili ne sentos sin izolaj.

Rimarkoj ĝeneralaj.

1) Oni fiksi la listojn de personoj kaj societoj, al kiuj oni sin turnos kaj laŭpove komencu agadi pere de la esperantistoj jam apartenantaj al societo aŭ minimume favoraj. Se mankas tiaj, tiam propagandu speciala esp. komisario plebiscita.

2) Oni ne fiksi antaŭe la daton de fino de plebiscito. Ĝi ne dependas de ni, sed de cirkonstancoj. Ĝin fiksos Centra Komitato Plebiscita, kiam aperos taŭga momento. Antaŭe fiksi estus tre maloportune.

3) Plej gravaj por plebiscito estos landoj mezeŭropaj (zono de Finnlando ĝis Grekujo) pro tio ĉi, ke ili plej grave suferas pro bezono de fremdaj lingvoj, ne povante samtempe esti fieraj, ke iliaj lingvoj estas multe konataj, kiel lingvoj de okcidentanoj.

4) Se oni demandos Vin, de kie Vi prenos la instruistojn respondu, ke enkondukon de esp. en la lernejoj antaŭeniros periodo de amasa preparado de instruistoj, tiam jam ordinare salajrataj kiel aliaj kaj tial pli facile varbeblaj ol tiam, kiam propagando de esperanto estis nur bona volo de idealistoj.

PLEBISCITO POR INTERŜTATA ESPERANTO AKORDO.

KELKAJ CIFEROJ KAJ RIMARKOJ.

Ne estas necese, ke plebiscitu 32 milionoj da poloj, ĉar tiu-ĉi cifero enhavas ankaŭ suĉinfanojn, infanojn, maljunulojn kaj la personojn, kiuj ĝenerale ne bezonas iun alian lingvon krom la nacia. Do kia procento de tiu-ĉi cifero?

Samideano Lejzerowicz opiniis, ke 5 milionoj. Se oni volus fari plebisciton inter 5 milionoj kaj bindigi foliojn po 20.000 da subskriboj ni bezonus por tiu-ĉi celo bibliotekon 250 voluman. Se ĉiu volumeĝo estus dika 13 centimetrojn, 250 volumeĝoj postulus 32 metrojn sur bretoj.

Mi ne estas kontraŭ plebiscito de 5 milionoj, sed tio-ĉi estas ekster nia monpovo.

Sed kial 5 milionoj? Ni kalkulu alimaniere. Plebiscitu antaŭ ĉio personoj kleraj, pli-malpli bezonantaj fremdajn lingvojn. Kiom multnombraj ili estas?

Laŭ statistiko legata de mi antaŭ eble tri jaroj en Kurjer Warszawski estas en Polujo 100 ĝis 120 miloj da homoj kun supera eduko. Statistiko de meza eduko ne ekzistas. Se ni volus kalkuli laŭ la loĝantaro de urboj estus urb-loĝantoj en Polujo proksimume 10 kaj duono da milionoj, kompreneble kun diversa grado de eduko, aŭ eĉ sen ĝi, sed kun pli

vastaj spirit-horizontoj, ol vilaĝanoj, sed en diversaj aĝoj, sekve ankaŭ infanoj k. t. p. Sed ni havas sufiĉe detalan statistikon de lernejoj kaj instruistoj en la jaro 1929/30:

lernejoj:		instruistoj:
antaŭlernejoj (przedszkola)	1765	2186
ĝeneralaj (powszechne)	26539	64513
mezaj (średnie)	759	10762
por instruistoj (nauczyciel.)	229	1938
fakaj (zawodowe)	732	5500
superaj (wyższe)	20	1476
	30044	86375

Sed en favora por ni okazo ni komencus verŝajne ne de la popolaraj lernejoj, sed de la sepa klaso gimnazia (okaj estas okupataj per maturreca ekzameno) kaj malsupreniros al VI, V k. t. pl. Sekve gravaj por ni estas provizore nur 18.200 instruistoj.

Estas malfacile prikalkuli la nombron da personoj, kiuj bezonas fremdan lingvon. Sed estus eble plej bone, se ni ne antaŭprecizigos la nombron da plebiscitontoj. Kiom multe ili aperus volemaj, tiom multe ili estu! Certe unu kapo ofte pli valoras ol multaj miloj. Ne la nombro nur decidos, sed la graveco de plebiscitontoj.

La intersocieta plebiscito estas antaŭ necesa, kiel ĝenerala. Imagu al Vi, iu ekz. oficisto N. N. plebiscitos. Lia voĉo, kiel de persono ĝenerale klera ion valoras kaj signifas, sed lia voĉo kiel de oficisto nenion, ĉar kiel oficisto li uzas dum sia oficado nur unu (nacian) lingvon kaj alian ne bezonas, (li konu eĉ multajn aliajn). Povas ankaŭ okazi alimaniere: estas personoj, kiuj eble ne estas multe kleraj, aŭ minimume ne bezonas esti, sed kiel oficistoj laborantaj en iu branĉo ili multe uzas fremdajn lingvojn kaj ilia voĉo kiel de laborantoj pli valoras ol de personoj privataj, ekz. la hotel-servistoj, maristoj k. t. p. Do kiel korporacio, societo, instituto ili sume reprezentas iun ideologion. Tial la opinio de societoj estas io alia ol nur opinio de la personoj apartenantaj al societo. Krom tio al specialaj homoj oni ofte pli facile trafas per societa akordo ol private. Cetere en apartaj landoj kaj cirkonstancoj la plebiscito intersocieta estas pli facila, eĉ pli grava, dum la ĝenerala estos pli multekosta, teknike malfacila, oni simple ne ĉiam volos ĝin iniciati. Cetere, se ĝenerale plebiscito ne estus sufiĉe impona, tiam oni povos sin ankoraŭ apogi je plebiscito intersocieta.

Por ŝpari la monon estus ankaŭ konvene, ke la subskriboj estu kolektataj sur folioj de la sama grandeco, sed ne nepre presitaj. Tiam oni ne bezonas ilin sendi, aĉeti. Nur estu ili laŭpove laŭ la sama grandeco kaj enhavu la samajn kolonojn. Se iu grupo da personoj sub influo de iu nia propagando volus plebisciti por akordo, do ĉu ili tion-ĉi ne povus fari nur tial, ke ili monente ne disponas per presitaj formularoj?

Por aŭtentikeco estus dezirinde, ke la subskriboj kaj adresoj estu propramanaj sed, se iu el Viaj konatuloj petos Vin en la letero, ke Vi lin enskribu, do tiam oni ne bezonas heziti, sed nur konservi dokumenton pri tiu-ĉi peto.

Necese estas krei la komitaton kaj alvoki la publikon en la gazetaro aŭ per specialaj radio-prelegoj donante adreson, ke devas esti alsendotaj la folioj.

Dr. Antoni Czubyński (Mława).

I. LEJZEROWICZ.

NI EKAGU!

Mia artikolo en la februara numero de P. E. s. t. „Propaganda sugesto“ kaŭzis tre viglan interŝanĝon de opinioj pri la projektata enketo. Sur la kolonoj de nia gazeto aperis interesaj modifoj kaj plibonigoj al mia projekto, kiujn oni nepre devas konsideri (mi mem ekz. inklinaĝas al la opinio de Dro Czubryński). Ni povas bedaŭri, ke la anoncita kongreso en Lublin ne okazis, ĉar tie ni estus havintaj la eblecon detale kaj funde post reciproka konsultado akcepti definitivan programon de tiurilata agado. Dume P. E. D. faris la plej bonan kaj ĝojigan paŝon: ĝi jam komencis praktike realigi nian iniciativon, presiginte la enketajn foliojn, kiuj estas haveblaj ĉe P. E. D. Nun tio devas fariĝi la plej proksima celo kaj ambicio de la pola esperantistaro, ke tiu enketo alportu kiel eble plej grandan sukceson. Sed iel mi ne rimarkas la necesan viklecon de niaj grupoj por tiu afero...

Kompreneble estas necesa difinita planigo de la agado kaj pri tia plano devus diskuti kaj interkonsenti persone la gvidantoj de la movado en nia ŝtato. La tuta afero estas ja tre grava kaj serioza, ĉiuokaze entrepreno en Esperantujo ĝis nun ne spertita, kaj estus simple peko neglekti ĝian efektivigon same kiel oni ofte neglektas aliajn raciajn projektojn en nia movado. Oni atentigis jam tute prave, ke la enketo ne povas havi karakteron de speciala entrepreno, okazonta nur en Polujo, sed ĝi devas esti subtenata kaj akcelata en pluraj landoj samtempe, almenaŭ en la mezeŭropaj landoj. Pro tio do estus tre dezirinde, ke ni jam en Parizo povu prezenti al niaj centraj institucioj pretan projekton de kelklanda komuna agado, por ke nia iniciativo dume ne perdu sian aktualan karakteron. Tial mi proponas okazigi la ĉi-jaran tutpolan kongreson nepre antaŭ Parizo, kiel eble plej baldaŭ, ekz. en mezo de julio kaj en Kraków. Temas nur pri ebligado aranĝi konferencon de niaj gvidantoj kaj ne gravas, se foje la kongreso ne havos speciale festan karakteron. Tiuokaze la ĉefa tasko de la organizontoj estus nur prizorgo de fervoja rabato. Cetere la bela antikva Krakovo kaj niaj tieaj samideanoj (pardonu: gesamideanoj) certe allogos plian esperantistan publikon, krom la gvidantoj.

Temas pri ekigo de tre grava kaj signifoplena agado kaj en ties intereso estas ne prokrasti la interkonsiliĝon de niaj kompetentuloj.

DE LA REDAKCIO.

La afero tuŝita de s-o Lejzerowicz estas de eksterordinare granda graveco kaj ni estas tre kontentaj, ke ĝi kaŭzis tiel viglan diskuton kaj interŝanĝon de opinioj. Tial ni destinas por ĝi sufiĉe multe da loko, lokante kelkajn ĉirilate artikolojn. Kvankam la afero estas trege urĝa ni, krakovaj Esp.-istoj, ne povas aranĝi nun la proponatan de s-o L. konferencon en nia urbo pro timo de ĝia missukceso. Al Parizo veturos nur kelkaj samideanoj pro pasportaj malfacilaĵoj. Do ni decidis pri la afero en septembro en Lublin. Cetere flanke de P. E. D. la afero estos prezentita dum la XXIV. Antaŭ la Lublina konferenco aperos P. E. ankoraŭ dufoje. Ni petas pri pluj sugestoj koncerne al la plebiscito-temo por neglekti neon.

DR. ADAM GADOMSKI.

POLAJ VOJAĜANTINOJ.

En la j. 1929 aranĝis sciencan ekspedicion al Pamir nia samlandano no Jadviga Toeplitz-Mrozowska, edzino de l' eminenta, itala financisto el Milano, s-o Toeplitz, laŭdevene Polo, en antaŭmilitaj tempoj fama pro sia artista agado sur polaj scenejoj. La Reĝa Itala Geografia Asocio publikis rezultojn de tiu ekspedicio en la j. 1930, kaj pasintjare la vojaĝantino restante en Polujo, aŭdigis pri sia vojaĝo kaj atingitaj rezultoj prelegojn en Varŝavo, Lvovo kaj Krakovo.

S-ino Toeplitz-Mrozowska pasigis jam en la jaroj 1919, 21, 23 kaj 1927 kelkajn vojaĝojn tra Azio (Cejlono, Hindujo, M. Azio, Mezopotamio, Persujo, Kaŝmiro, kaj Tibeto) kaj en la j. 1929 entreprenis memstaran ekspedicion transpamiran, organizitan de si mem.

La ekspedicio ekvojaĝis la 2-an de junio el la urbo Osh, sur limo de Uzbekistan kaj Kirgizistan (sovetaj respublikoj), direktante sin tra Alaĵ kaj Transalaj al malmulte esplorita Pamiro. Apudirante la plej grandan pamiran lagon Kara—Kul, Mrozowska korektis ĝisnunan landkarton de la lago, anstataŭigante la ĝisnunan insulon, per duoninsulo. Poste direktante sin okcidenten de la norda rokaro Aliciur, la ekspedicio esploris la plantaron de la pamiraj lagoj. Trapaŝinte la plej malmulte loĝatan parton de Taĝikistan, (la ĉefa loko Horog), oni turnis sin orienten, laŭlonge de la fluvo Ŝaĥ Darii kaj traŭrinte la intermontaĵojn Maz oni atingis fine la 18-an de julio la efektivan celon de l' ekspedicio, la lagon Zorkul (sur la limvojo de la afgana koridoro, etendiĝanta ĝis Hindujo, kaj disiganta la sovetan ŝtaton de Indujo).

Direktante sin tien, Toeplitz-Mrozowska per sia vojaĝo honoris la memoron de generalo Bronisław Grąbczewski, fame konata, pola vojaĝanto, kiu esploris trifoje Pamiron kaj ekkonis ĝin tiel, kiel neniu antaŭ li kaj post li.

Ĉi tie, sur la alteco de 4353 m. oni esploris la lagon Zor-kul, ĝian profundecon, plantaron, ĝiajn alfluaĵojn k. t. p. Oni konstatis antaŭ ĉio, ke la hodiaŭa lago konsistas jam el du lagoj, dividitaj per duoninsulo kaj ligiĝanta nur per mallarĝa terkolo dume oni antaŭe ne distingadis la du lagojn, kaj ankoraŭ dum la ĉeesto de Grąbczewski (j. 1883) la mallarĝaĵo de la lago estis 1 km. La konstato de ĉi tiu fakto pruvas, ke la pamiraj lagoj troviĝas en stadio de rapidega malgrandiĝo. Similajn rimarkojn rilate al la malgrandiĝo de pamiraj glacimontoj faris la unua esploranto de glacimontoj en Azio, Polo Barszczewski. Do, la rimarkoj de l' ekspedicio de Mrozowska sur Pamiro konfirmas la rezulton de l' esploroj de Grąbczewski kaj Barszczewski, kaj plue elŝovas sur la unuan placon la polajn esplorojn de Pamiro en rilato al la eksterlandaj esploristoj (Sven Hedin, Yunghusband, Trinkler).

De apud la lago Zor-kul la ekspedicio ekmarŝis al la rivero Istik, de kie pro la manko de provizaĵoj oni tramarŝis la ĝis nun nekonatajn montojn, aliĝante al la jam antaŭe traŭrita „Pamira Posto“. Tiamaniere oni mallongiĝis la vojon trans Pamirojn je 5 tagoj, kaj samtempe ekkonis ĝis nun neesploritan valon, kiun la malkovrinto nomis „Valo de Italio“, por honorigi sian duan adoptitan patrujon, sub kies standardo ŝi pasigis la vojaĝon. Tie fine en la montaro de Kurtak oni malkovris

novan montvalon, kiu ricevis la nomon „Montvalo de Jadwiga Toeplitz Mrozowska“. La soveta registaro akceptis oficiale la du nomojn.

De la „Pamira Posto“ oni revenis tra la antaŭa vojo.

Krom tio la ekspedicio alportis multe da materialo por prilaboro kaj 2000 m. longan filmon, la unuan filmon faritan en la misteraj montoj de Pamiro. Notante en la historio de vojaĝantoj kaj malkovrantoj novan belege enskribitan polan nomon kaj precipe de l' unua virino-estrino de l' ekspedicio, oni devas rimarki, ke en la vicjoj de polaj vojaĝantoj ni jam ankaŭ havas kelkajn virinajn nomojn. Kaj jen:

Helena Janina Hajota-Rogozińska, la edzino de Rogoziński malkovrinto de Kamerun, akompanis sian edzon en lia dua ekspedicio al Afriko, al la insulo Fernando Po, kie ambaŭ kiel unuaj atingis la plej altan supron de l' insulo, Clarence Pic (super 3000 m.). Kiam Rogoziński kaŭze de malsukceso de la kameruna ekspedicio sur la insulo mense malsaniĝis, Hajota flegadante lin esploris la kutimojn kaj idiomojn de tiu-lokaj negroj, kaj post la morto de sia edzo reveninte landon, dediĉis sin al la verkado, uzante en siaj rakontoj la motivojn de siaj vojaĝaj esploroj.

Irena Oranowska, studentino de pariza Univ. por lingvaj esploroj partoprenis en ekspedicio de kapitano Motyliński al Hoggar en franca Saharo. Pri Motyliński ni tre malmulte scias, konate nur estas ke en j. 1906 li mortis en Hoggar (Ahaggar) proksime de loko Tarhaouaŭot kaj tie Francoj por honorigi lin konstruis fortikaĵon nomitan fortikaĵo de Motyliński. Kio fariĝis kun Oranowska post la morto de Motyliński, ne estas konate, oni supozas ke Tuaregoj ekkaptis ŝin.

Marja Antonina Czaplicka (nask. 1868, mort. 1928) estas konsiderata kiel esplorantino de etnologio kaj antropologio de siberiaj gentoj.

Fine en la vico de niaj vojaĝantinoj konata estas la nuntempa s-o Zofja Ossendowska, l' edzino de la konata vojaĝanto kaj romanverkisto. S. Ossendowska pasis ankaŭ la misortojn de forkuro de bolŝevikoj tra la malproksima Oriento, perlaborante dum la vojo per fortepianaj koncertoj, ĉar ŝi estas konata pianistino kaj ŝiaj koncertoj en Batavio sur Javo, ebligis al ŝi la revenon al la lando. Akompanante sian edzon en la ekspedicio al okcidenta Afriko ŝi okupiĝis per kolektado de ekzotikaj melodioj de tieaj popoloj kaj post sia reveno al la patrujo reproduktis ilin en multaj koncertoj.

Tradukis G. S.

IRENA SZCZEPANSKA.

ĈU RIDO ESTAS PEKO?

Unu el plej grandaj filozofoj asertas, ke nur unu trajto de l' karaktero diferencigas la homojn de la bestoj. Tiu la plej homa, do preskaŭ dia trajto estas... rido! Sed homo la plej maldankema monda kreaĵo, tute ne estimas tiun grandiozan donacon. Kun diabla perfido li komparas ĉiam ridon al la plej malaltaj agadoj. Por li rido estas sinonimo de l' malsaĝeco.

Li pensas, ke homo ridanta, ĉiam gaja estas inda je l' ŝirmo de l' policisto aŭ psika kuracisto!

Homo gaja devas esti malsaĝa, facilanima, preskaŭ impertinenta. Eĉ pro-verboj, tiu saĝeco de l' nacioj, malice preparolas homojn ridantajn.

Oni diras, ke ridas nur: Infanoj, frenezuloj aŭ ŝtelistoj. Mi dankas! Ne ĉiu havas kuraĝon troviĝi en tiu malgranda, sed bone kolektita kompanio. Ne ĉiu havas kuraĝon! Ne ĉiu nervojn, ne ĉiu havas volon.

Kaj ĝuste tio estas la plej granda eraro kaj kaŭzo de malgajaj tempoj. Ni ne havas kuraĝon esti feliĉaj!!!

Viroj estas ĉiam pli favorataj. En nuna postmilita epoko mankas tiom da viroj, ke oni permesas ĉion al ili. Eĉ... ridi!

Bedaŭrinde virinoj, malgraŭ la fama egaleco, havas aliajn leĝojn. Laŭ la stranga opinio ridanta fraŭlino kondukas malbone, havas strangan edukon, ŝia terura facilnimeco forpelas ĉiujn.

Cie kaj ĉiam ŝi devas esti grava kaj pala. Eĉ dum dancado ŝi devas kompreni, ke la rido estas forpelita de l' vivo.

Homo humoron soifanta, ne havas okazon trovi ĝin. Ekzemple li iras kinejon. Oni donas polan filmon... Li povas ne vidi ĝin, sed nur pensi pri ĝi kaj tio sufiĉas, ke li tuj ekploru. Estas egale, ĉu tio estus dramo aŭ komedio...

Kabaredo! Tiu sanktejo de l' bona humoro kaj senzorgeco. Ho, kie estas belaj momentoj de ĝia tradicio! La fama pola kantistino Hanka Ordonówna kantas ĉiam tiel kortuŝante, ke duono da l' salono ploras kaj alia duono havas grandan volon tion fari.

Eĉ la titoloj de l' kabaredkantetoj estas strange malgajaj.

Ekzemple: „Li ne revenos jam” Ne, do ne! Grava afero! Li iru al diablo. Oni salutis lin de mi... Sed kial ni nin malgajigu per tiu kanteto. „Neniam plu” — dua tre ĝaja kanteto!

Nenio povas daŭri ĉiam. Sed kial rememori tiun plej tragedian vorton en tuta homa vortaro?

„Vi min forgesos” tute ĉiutaga afero, ke unu forgesas la alian. Ĉu tio estas inda fariĝi kaŭzo de l' ĉagreniĝo?

Sed en la mondo devas esti ekvilibro. Se ni ploras en kabaredo, ni ridetas en la dramo, en teatroj aŭ kinejoj. Kaj ĉio estas en ordo! Oni komparas ofte homojn kun bestoj sed malĝuste.

Se la besto komprenus tion, ĝi certe sentus sin ofendita. Ekzemple saĝa, malsana hundo, instinkte serĉas ĉiam herbon, kiu povas ĝin sanigi.

La homo tute kontraŭe. Psike malsana homo forkuras de la loko, kie li aŭdas ridon, malgraŭ ke tio povus helpi al li.

Ĉiu homo ŝatas kolekti ion. Plej ofte ili kolektas monon, poŝtmarkojn k. t. p. Ekzistas homoj, kiuj eĉ pasias kolekti malnovajn butonojn aŭ trambiletajn. Do kial ne povas ekzisti homoj, ŝatantaj malfeliĉojn, malsanojn kaj plorojn!

Ho! tio estas granda, danĝera sekto, kiun oni devus tuj mortigi. Tiuj homoj estas malamikoj de l' rido, juneco kaj suno. Ili estas feliĉaj povante plori kaj plendi senĉese. La kaŭzo estas ĉiam preta. Krizo, milito, senlaboreco kaj denove krizo k. t. p.

Sed feliĉe ni estas nacio, kie tri homoj kreas kvar partiojn. Do ne ĉiu estas en tiu ploranta sekto. Homoj eĉ soifas iomon da ĝajeco. En la tuta mondo. Eĉ en tiu ĝriznebulu Anglujo.

En Londono aperis preskaŭ freneza ĵurnalo, ĵurnalo, en kiu estis nenio malgaja. Ĉio estis ridanta kaj ĉarma. Ĝi havis titolon: „Havu sunon en la koro”. Dum unu horo tuta granda eldonajo estis elĉerpita. Do ni vidas, ke la homaro deziras ridon, sed hontas tion malsaĝe.

Rido estas mono! Rido estas la plej bona helpanto kaj plej ĉarma konsolanto en malĝajeco, kaj en aferoj. Saĝa Ameriko bonege tion komprenis, donante en ĉiuj vendejoj kaj oficejoj surskribon: Keep smiling, ni ridu!

Ĉu ne estas ridinda nun por ni la mezepoka literaturo, en kiu ĉiu ploris. Ili ploris amante, ploris dezirante, ploris de l' ĝojo kaj de l' feliĉo. Sed kiam estis vera okazo por larmoj, oni ilin ne plu havis. Ni ne imitu tiujn strangajn tempojn. Nun estas epoko de l' sportoj kaj ĝojo de l' vivo.

Hipokritaj homoj diras, ke ne decas ridi, kiam en la mondo estas tiom da mizero. Ho! kiel malsaĝaj, blindaj homoj! Kio pli bone helpos: ĉu sincera, freŝa rido fortiganta la malfeliĉan animon, ĉu malsinceraj larmoj kondukantaj al malsanulejo. Tiun problemon jam preparolis nia poeto Adam Asnyk en sia simpla, klara kaj tiel bela verso, nomita „SUNETO”.

Hela, ora kaj brilanta
Migris foje la suneto
Super arbojn kaj herbejojn
Ĝi renkontis la orfeton.

Tiu diras: Tiel gaje
Vi, suneto, al mond' brilas
Kaj vi ĵetas ĝoje ridajn
Mi kun plor' sufera iras!

La martiron de l' homkoro
Senkortuŝe vi rigardas!
Kaj pri ĉia tera zorgo
Per ĉiela ark' vi flagras.

Kaj suneto: Ho! infano
En ĉiela blua maro
Estus vere tro malgaje
Pensi ĉiam pri l' homaro.

Mi neniam brili ĉesas
Por malgaja sort' de l' homo,
Do en ora bril' mi iras
Kaj plenumas la ordonon.

Ho! ne ĉesos vanbedaŭroj,
Ĉiel' povas vin sanigi...
Mi senĉese kaj senlace
Devas iri kaj lumigi!!!

Do, gesinjoroj, ni ridu! Ni fariĝu infanoj! Ĉu la, infaneco ne estas la plej valora parto de l' vivo?

Ni havu kuraĝon esti kelkfoje eĉ frenezuloj! Al ili apartenas la mondo!
Fine ni estu ŝtelantoj! Ni ŝtelu de l' mallonga, jaluza vivo la orajn radiojn de l' suno, rido kaj juneco, kiuj kune kreos por ni deziratan feliĉon!

Kaj ni memoru la vortojn de l' poeto Baudelaire, kiu diris:

— Ni ridu, ĉar ni ne povas scii ĉu la mondo daŭros ankoraŭ tri semajnojn!!

IGNACY NIKOROWICZ.

TRAGEDIO SUR AKACIO.

Dum monato kaŝita en ombro de l' arboj kantis li serenadojn al sia elektitino ĝis iuvespere, kiam ĉio ĉirkaŭe revis pri amo, li kuraĝis flustri al ŝia oreleto:

— Mi amas cin! Mi ekserĉis unu ĉarman lokon inter akacia foliaro, tie ni fondos nian neston... ĉu konsentite?

— Ĉir... ĉiu...

— Ho! dank' al ci, dank', Mi estas la plej feliĉa el merloj.

— Ĉop... ĉop...

Kaj ili iris al la plej bela rozo kaj je ŝia beleco juris reciproke amon ĝis morto.

Ne pasis eĉ unu tago jam nesteto sur akacio estis finita kaj unua kiso malfermis al ili rozan pordeton al feliĉo.

— Ĝis fazanparko ne troviĝas pli bela merlino ol ci, tiu mia — pli dolĉa ol la plej dolĉa el limakoj. Donu beketon... donu...

La suno ĝojis pro ilia feliĉo kaj la luno, por ke la galo en ĝi ne bolu, kovradis sian vizaĝon per nuboj, preterŝovis sin apud akacio.

Cu vi glutis sableron, kiun mi alportis al ci?

— Malbelulo, por kio paroli pri tio? Ĉu faras agrablecon al ci, ke mi ruĝiĝas ĝis beketo. Kaj tio estas ankoraŭ longa tempo, ĥe! longa!

Cu tiu kato denove hodiaŭ preterpasis?

— Ĝi pasis, sed hodiaŭ ne vidis nian neston, akaciaj folioj ekkovris nesteton precize vidante ĝin proksimiĝi. De unu semajno la merlo estas patro de du merlidoj. Tiel feliĉan okazajon ekhonoris gesinjoroj Merloj per festo tre brile sukcesinta: gastoj, parencoj el ĉirkaŭaĵo eĉ iom drinkis: tro multe ili enrigardis en kalikojn kun akacia mielo.

Unu vesperon diris la merlino al la merlo:

— Mi timas...

— Kial? ĉu denove kato preterpasis?

— Tio ne... sed...

— Sed kio?

Vespere, kiam ci ekflugis pri provizaĵoj unu kukolo eksidis sur branĉo antaŭe kaj rigardis min, nian neston, etulojn, tiel iel strange, ke pro timo miaj plumetoj hirtiĝis. Certe ĝi envias al mi. Mi timas malfeliĉon. Malbona rigardo alportas malfeliĉon...

— Malsaĝa! fabuloj pri malbonaj okuloj, tio estas homa superstiĉo...

De kelkaj tagoj la merlo maldormis, kio kaŭzas lian malbonan humoron.

Ununokte furioziĝis tempesto: nigraj nuboj renkontadis sin kun bruego, unu frakasis, englutis alian! Vento instigis ilin, iliajn strangajn trunkegojn trafas fulmobatoj, serpentoj de fulmoj ligadis ĉielon kun tero...

— Nenio estas tempesto al ni! — rigardu kiel precize kovris akacio nian neston per siaj folioj.

Subite ekruliĝis ventego spirale kaptante akacion inter cirklojn ĝian konuson kaj fajfante, plendante, ridetante turnis sian viktimon en furiozan vertikon, ekĝemis akacio kaj vento ellevis alte ĝian plej belan branĉon, amuzis sin per ĝi momente kaj furioze jetis sur bedon de tremantaj rozoj.

— Tru, tru... terure, ventego suprenlevis nian branĉon...

— Tru, tru... ĝi faris tion? Mi faris al ĝi nenian malbonaĵon!...

— Vento estas malamiko de ĉiuj, kiuj scias flugi al suno — do ankaŭ nia...

Malgajaj tagoj komenciĝis en nesto sur akacio. La merlino plendis de maten- ĝis vesperkrepusko kaŭze de suno, vento kaj pluvo tute maloportunas al ĝi. Pri kio ajn komenciĝis disputoj finiĝantaj preskaŭ ĉiam per tre malagrablaj kvereloj.

Unufoje, kiam la merlo returnis post ne longa momento kun frandajoj jam de malproksime rimarkis ion ne kutiman en nesteto. Paseroj rigardis scivole al akacio kaj gestante vive per flugiletoj rakontis al si ion brue, kaj la merlino bedaŭris plendinde.

— Ne vivu mi sen ili... ne vivu...

La merlo venkis sian propran doloron, karesis ĝin kaj trankviligis. Paseroj trovis konvene esprimi al ili sian kondolencon.

— Mi dankas por kompatemaj vortoj, sed lasu nin solaj, ni bezonas pacon.

Ankoraŭ la saman vesperon transloĝiĝis gemerloj sur tilion. Sed kvankam tie estis hejmece komforte kaj vaste, feliĉo ne revenis. Dolora rememoro silentigis ridetojn kaj karesojn.

— Forgesu... mi amas cin ankoraŭ pli.

— Ci kulpas pri tio, ke la kato mortigis malgrandulojn; ne estis necese konstrui nesteton sur akacio...

Unu tagmezon la merlo returninte de ekspedicio pri provizajoj ne trovis tie-ĉi la merlinon; atentante ŝin kun malpaco ĝis vesperkrepusko, li ne fermis okulon dum tuta nokto — ŝi ne revenis. Sentante nek lacon nek malsaton dum tri tagoj, li serĉis ŝin... vane... en tiuj tri tagoj, li griziĝis. Post semajno nur malproksime de ilia malfrua nesteto, subite li rimarkis ŝin sidantan sur kverkbranĉo: ameme premis ŝi per flugiletoj al sia koro... alian merlon.

Ĵetiĝi kaj mortpiki ilin... la unua penso... sed lia amo al ŝi silentigis lian koleron kontraŭ ŝi.

— Mi atendas ĝis ŝi estos sola. Kiam la kavaliro forflugis, la mizera, forlasita merlo komencis sian plej belan kanton, sian kanton, kiu ĝajnis siatempe ŝian koron.

Eĥo aŭdante lian kantadon ekvokis trans montoj kaj valoj:

— Neniam ankoraŭ kantis tiel bele nek li nek alia merlo.

Sinjorino Merlino transdentigis:

„Bonvolu ne hurli, ĉar mia amikino strigo vekigoŝos...“

— Ke ci rompis juron sur la florrozon, mi pardonas cin, sed alvenu, alvenu al mi!

— Ne!

— Neeble vivi al mi sen ci, alvenu, alvenu!

— Ne!

— Mi amas cin tiel, kiel homo amas la vivon kaj najtingalo siajn revojn. Alvenu, alvenu!

— Ne!

La merlo ŝanceliĝis, nebulo ekkovris okulojn al li, — li svenis — el sveno vekis lin kisoj; tio estis ŝi, kisanta sin kun la ŝtelinto de lia feliĉo. De tiam bedaŭrinda, perfidita merlo alflugadis ĉiutage ĉirkaŭ tagmezo sub kverkon por vidi ŝin almenaŭ, esti en ŝia proksimo.

Unutage — aŭtuno estis jam. Lacaj folioj enuis je tero — malfidela merlino diris al sia kavaliro:

— Jam vesperkrepusko proksimiĝas, kaj mi ne vidas ankoraŭ lin.

— Enue estas al ci je li?

— Ho! ne, ne. lia rigardo kaŭzas doloron al mi.

— Jam li ne lacigos cin plue per siaj rigardoj.

— Ho, li alflugos ankoraŭ, alflugos certe...

— Ne, neniam plu.

— De kie ci scias?

— Pro kompato, por ke la vido de nia feliĉo ne faru doloron al li, mi forbekis okulojn al li...

— Kio tio? Ĉu audis ci? io flugas... ho, tie ĉi... ia birdo!... ĝi frapiĝis kontraŭ tilibranĉo... ĝi ekfalas... denove flugas, denove frapis pri arbo... kapo sanganta...

A, mi vidas, vidas! tio certe kolombo vundita de homo...

— Ne! tio estas li!...

Tradukis Wasilewska.

JEAN FORGE REVENIS EL SVEDUJO...

KION RAKONTAS LA POLA ESPERANTO-VERKISTO?

Bydgoszcz, en Majo 1932.

Jean Forge forveturis fine de januaro Svedujon. Nun li revenis kaj sidas en la hejmo de siaj fratoj (cetere tervoregaj Esperantistoj) kaj estas plene okupita per verkado de nova romano. Mi vizitas lin en la silenta strato Petersona, por ekscii diversajn inter-esajn detalojn pri lia vojaĝo, ĉar unuan fojon pola Cseh-metoda instruisto instruis en Svedujo. Interesa fakto. Kaj certe io raportinda.

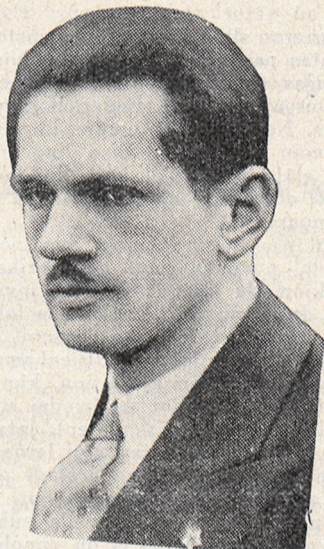
„Kiam mi partoprenis dum nia lasta kongreso en Krakovo la kurson de pastro Cseh, por studi lian metodon“, rakontas Forge, la juna moderna verkisto, „nemiam mi supozis, ke mi en januaro veturos Svedujon por prezenti al la svedaj homoj mian ruĝan katon Cinciminciĉurmur“.

„Kaj kiel tio okazis?“ mi demandas. „Ĉu la Cseh-instituto sendis vin tien?“

„Ne“, diras Forge kaj prenas foton el sia tirkesto. „jen rigardu tiun homon. Estas Emanuelson, sveda junulo, kiu sidis dum la Cseh kurso en Krakovo supre sur unu el la lastaj benkoj. Ni amikiĝis rapide kaj post kiam mi estis instruinta al li la vortojn „na zdrowie“ kaj li al mi la vorton „skol“, ni decidis fari en lia urbo Boras Cseh-metodajn kursojn“.

„Sed ĉu vi ne timis ne havante spertojn?“

„Kompreneble, mi timis“, diras Forge,

„la metodo ne estas tiel facila kiel ĝi ŝajnas. Sed mia amiko fidis min precipe pro tio, ke mi laboris ĉe la filmo kaj jam direktis homamasojn, krome mi sciis iom la arton de blufado“

„— — ?“

„Nu jes, la reklamo, la blufado estas grava en la propagando. Kompreneble oni poste ne devas seniluziigi la homojn tro. En Boras kun helpo de la lokaj Esperantistoj ni faris grandan reklamon, precipe en la gazetaro, por kiu estu tio sekreto! — mi mem plejparte verkis la artikolojn“.

„Ĉu vi komencis instrui tuj en Svedujo? Aŭ antaŭe“.

„Antaŭe kompreneble mi faris Cseh-metodajn kursojn en Bydgoszcz ŝajnigante homon ne komprenantan polan lingvon. Per tiu blufado mi dum longa tempo erarigis miajn gelernantojn kaj povis anuze uzi „aparaton“. Kaj nur kiam mi sentis, ke mi „regas“ la metodon, mi pakis miajn kofrojn“.

„Ĉu vi ne devis pagi multe por la sveda ekskurso?“

„Tute ne — mia amiko garantiis la financon flankon, ni sukcesis bone, ĉar mi havis kune ĉ. 120 gekursanojn. Do — mi gajnis. La financa afero ĉiam estas la plej grava afero. Mi estas kontraŭ tio, ke oni instruu Esperanton senpage. Oni ĝenerale ne laboru senpage (nur ĉe okazo escepta)“.

„Do mi gratulas vin“, mi diras kun rideto, sed skeptike aldonas, „sed ĉu tiaj amasaj kursoj estas bonaj? Oni diras, ke la lernantoj ne estas tre perfektaj en tia kursego?“

„Ĉio dependas de la instruisto“, respondas Forge, „mi persone preferas instrui al granda publiko, la konversacio marŝas pli bone ol ĉe grupeto de timigitaj homoj. Kaj ankaŭ la ekonomia problemoj estas pli facile solveblaj, aferoj plej, plej gravaj!“

„Kompreneble, ni devas meti ĉion, ĉiun paŝon, kiun ni faras sur komercan bazon. Sed diru al mi, ĉu vi trovis iajn malfacilaĵojn aŭ diferencojn dum la instruado?“

„Malfacilaĵojn ne, diferencojn jes. Mi konstatis, ke la svedoj estas pli mal-kuraĝaj en la respondado ol poloj, oni sentas la diferencon inter la temperamentoj. Sed tion venkas en Svedujo rapide instruisto iom vigla kaj humora. Cetere mi ofte pensis, ke mi staras en Bydgoszcz kaj havas polan publikon antaŭ mi. Malfacilaĵojn mi ne sentis, ĉio iris kiel „sur butero“.

„Kiel plaĉis al vi ĝenerale Svedujo?“

„Tiel bone, ke mi reiros tien dum vintro, mi esperas“, respondas Forge, „kiam mi havis tempon ekster miaj kursoj, mi sekvis la invitojn de multaj urboj por paroladi. Ĉie estas grandaj eblecoj por Cseh-instruistoj por la vintro ekzemple en la urboj Göteborg, Lidköping, Jönköping, Falköping, Ulricehamn, Stockholm“.

„Ĉu polaj Cseh-metodaj instruistoj havas ŝancojn en Svedujo?“

„Mi kredas, ke jes. La Svedoj ĉie interesiĝis pri mi, kiam ili aŭdis, ke mi estas Polo. Polujo kaj Svedujo estas du landoj havantaj multajn komunajn interesojn. La polaj Esperantistoj nepre devas serĉi pli intiman kontakton kun la svedaj samideanoj. Kompreneble, ĉiu komenco estas malfacila por instrui eksterlande. La kluboj timas deficiton kaj fiaskon, bonaj famaj Cseh-metodaj instruistoj estas malmultaj. Por starti oni unue devas sukcesi hejme, poste serĉi bonan amikon en Svedujo aŭ veturi tien je propra risko. Se oni sukcesas, poste estas facile daŭrigi la karieron de Esperanto-instruisto“.

„Kaj kion vi rakontas pri la movado en Svedujo?“

„Esperanto disvastiĝas tie precipe inter la laboristoj dank' al la granda subteno de A. B. F. (Kleriga Laborista Federacio), organizajo, kiu en ĉiu loko, eĉ vilaĝo havas sian filion. Ne mirige ekzemple, ke mi renkontis en vilaĝoj samideanoj kaj eĉ kamparanojn parolantajn nian lingvon. Ĉe la kamparano Albert Lindĉn en Borgstena mi estis invitita al kafo kaj kukoj, mi admiris lian dikan albumon plenan de il. pk. el la tuta mondo. Dum la vintro li estas en kontakto kun la tuta terĝlobo. Kamparano!“

„Kia interesa fakto! Kia kultura lando, Svedujo“.

„Jes, pri Svedujo mi povus rakonti dum kelkaj horoj“, diras Forge entuziasme, „kiom da kafo, kiom da kukoj, kiom da invitoj al svedaj hejmoj, kiom da ĉarmaj fraŭlinoj, kiom da varmaj koroj, kiom da feliĉaj homoj kaj — kia lukso en la manĝado! Kiam da dankemo de la gekursanoj! Rigardu la belajn donacojn, kiujn mi ricevis. Kaj kiel oni festis min en Ulricehamn, kie mi gvidis ankaŭ kurson! Ne, mi ne trovas vortojn por priskribi ĉion, kion mi travivis en Svedujo...“

Forge rakontas pri siaj paroladoj en svedaj urboj. En la „Viskadalens Folkhögskola“ (Popola altlernejo de Viskadalen), lernejo fama en tuta Svedujo li prelegis dum du horoj pri „Polujo“ antaŭ ĉiuj lernantoj.

„El multaj lokoj mi ricevis invitojn paroladi pri Polujo“, li diras, „grandaj gazetoj eĉ petis min pri artikoloj informantaj pri Polujo. Mia tempo ne sufiĉis por fari multon, sed mi rimarkis, ke la sveda publiko tre interesiĝas pri nia lando. Jen bonega okazo por alproksimigi la du popolojn pere de Esperanto, krei turisman movadon. Ni devus klopodi pri subvencio ĉe nia ministerio en Warszawa por aranĝi grandstilan prelegvojaĝon kaj propagandon de tiu ĉi sved-pola proksimiĝo pere de Esperanto! Same ni devus inviti svedan samideanaron kaj montri al ili nian landon. Mi antaŭvidas bonegan harmonion inter poloj kaj svedinoj kaj inverse“.

Forge serĉe rakontas pri kelkaj travivaĵoj, pri sia vojaĝo al Stockholmo, pri sia vizito al la filmlaborejoj de la Svensk Film (sveda Ufa) kaj pri interesa projekto, kiun oni proponis al li por aŭtuno:

„Kune kun la UFA en Berlino kaj la Svensk Film en Stockholm mi projektas prelegvojaĝon kun bildoj kaj filmoj pri la temo: „Filmŝteloj kaj filmlaboro“ montrante kiel oni faras filmon, la vivon en la filmlaborejoj ktp. La paroladon mi havos en Esperanto kaj Esperantisto min interpretos. La Svensk Film, kiu mem disponas pri pli ol 120 grandaj kino-teatroj en Svedujo, volas startigi min en la plej luksa kaj granda kino-teatro en Stockholmo. Al ĉiuj direktoroj de tiu potenca organizajo tre plaĉis mia ideo. Sed ĉu mi trovos la tempon realigi mian projekton, mi ankoraŭ ne scias“.

„Kial ne? Mi opinias tiun ideon grandioza propagando de Esperanto! Uzi Esperanton praktike — tiel Sinha ĝin faris — ŝajnas al mi nun plej grave“.

Forge ridetas: „Jes, vi pravas, sed mi havas ankoraŭ alian pli gravan projekton, vi scias, ĉu ne? La grandstila propagand-vojaĝo de la negro-Esperantisto Kola Ajayi — jen projekto, kiun ni volas kaj devas realigi en tiu ĉi vintro! Ni esperas trovi komprenon kaj helpon ĉe niaj polaj ĝesamideanoj, ĉar ni volas komenci en Polujo“.

„Kiam vi intencas starti?“

„Mi ŝatus prezenti nian belan negro-junulon en Lublin dum la Pola Esperanto-Kongreso en septembro. Mi garantias: li sukcesos gajni la korojn de la Lublina publiko per sia lumbildparolado pri Afriko kaj siaj originalaj negro-kantoj kun akompano de du afrikaj tamburoj!“

Pri tio ne ekzistas dubo. Mi mem havis okazon aŭdi la negron Kola Ajayi, kiam li paroladis kaj kantis en Bydgoszcz antaŭ kelkcent personoj kun grandega sukceso. Forge disvolvas la grandan planon: Polujo, Estonio, Svedujo, Finnlando, Ĉeĥoslovakio, Hungario, Jugoslavio, Bulgario. — Forge intencas vojaĝi al Parizo. La „Literatura Mondo“ deziras kun li aranĝi „Literaturan Matenon“, kian ni havis jam en Krakovo. En Parizo li esperas revidi multajn el siaj svedaj Esperanto-infanoj.

„Esperanto forprenas multe da tempo“, li diras, „tamen nun ŝajnas, ke venis la tempo ke ni povas rikolti jam la unuajn fruktojn de la arbo Esperanto, kiun ni tiel zorgeme flegadis dum jardekoj. Se ni estos pli modernaj en niaj propagandmetodoj kaj klopodos gajni ankaŭ monon per Esperanto, ni certe sukcesos pli bone kaj rapide“.

Pri tio mi konsentas. Mi nur bedaŭras, ke mi nun vere devas fini mian viziton ĉe Jean Forge, kies lasta romano aperis jam en germana lingvo kaj aŭtune eliros en sveda lingvo ĉe granda Stockholma eldonejo. Kaj cetere mi forgesis citi la titolon de lia nova romano: „La venena spiro de Baba-Ologu“.

Kazimierz Janowicz.

SENARMIGO KAJ EDUKO.

„La Konferenco pri senarmigo!“! Kiom da homoj atendis savon de ĝi — kiam da homoj male dubis pri ĝia kapableco, doni al la homaro la pacon. Kial dubas ili? Ĉar paco povas reĝi nur se estas en la homoj pacema spirito. Ĉu estas nun en la homoj pacema spirito?

La homo estas la produkto de sia edukado. La homa estajo prezentas „lutecon“: sentoj, intuicio, racio, volo, formas ĝian tutajon. Se unu flanko de tiu estajo estas tuŝata, tuj ĉiuj aliaj flankoj kunvibras. Pro tio la ĉiutaga vivo — en la familio, en la strato, en la socia medio — havas fortegan influon sur infanoj, kaj postlasas sur ili neforigeblajn signojn.

Kiel la homo estis edukita en sia infanaĝo, tiel li kondutas en sia maturaĝo. Kaj, ĉar ĉio en nia mondo reagas kaj reefikas, la individua vivo influas la societan vivon, kaj la socia la individuon. La tradicia lernejo, per siaj kontraŭnaturaj, kontraŭ-psikologiaj postuloj, kontribuas al senekvilibrigo de l'individuo, sekve al senekvilibrigo de la socia medio. Ĝi tiel kreas spiriton de malordo, de milito, de senbrida revolucio.

Male, la Aktiva Lernejo, permesante al sanaj estajoj konservi kaj kreskigi sian korpan kaj spiritan sanon, realigus, se ĝi estus ĝeneraligita, socian medion, en kiu milito kaj bruta perforto aŭtomate malaperus. Kia devas esti vera Aktiva Lernejo, kia devas esti moderna edukado, konforma al la korpaj kaj psikaj bezonoj de infano, kaj al la sociaj bezonoj de la homaro? La respondoj al tiuj demandoj estas priskribitaj kun tiom da precizeco kaj altspiriteco en „Estonta Eduko“¹⁾, verko de la mondfama pedagogo kaj sociologo D-ro Ad. Ferrière, ke pri tio ni ne insistos tie ĉi.

Homoj edukitaj laŭ tiaj principoj kaj metodoj sukcesus trovi solvon al la konfliktoj. Ili eĉ evitus konfliktojn, starigante justecon por ĉiuj — ne sekan, juran justecon, sed justecon, kiu certigus al ĉiu laboranto tion, kio estas necesa por vivi sane kaj por ĝui vivon, justecon konsistantan el amo kaj kiu elvokus amon, laŭ la plej alta senco de tiu ĉi vorto. Tiam ne necesus plu „Konferenco pri senarmigo“, ĉar sponte la homoj ne tolerus plu militon, nek armigon.

H. J.

¹⁾ Ad. Ferrière, Doktoro en sociologio, *Estonta Eduko*, Alvoko al ĝepatroj kaj eduk-estaroj, el „Transformons l' Ecole“ tradukis H. Danneil. Eldona Servo de U. E. A., I, Tour de l'Île, Genève, 1929, I vol. 72-paĝa, prezo 1.50 sv. fr.

POLLANDA KRONIKO.

BYDGOSZCZ. NOVA GRUPO fondiĝis 18. 4. 32. en Ŝtata Humanista Gimnazio. Dum la fondiĝa kunveno oni elektis la estraron: prezidanton Wozniewski, sekretarion Stefaniak kaj kasiston Leśniewski. Protektanto estas pastro Kukulka. La kunveno ĉeestis 18 membroj. Plej koran gratulon!

ESPERANTO EN FERVOJA DIREKCIO. La Direkcio invitis prof. Sygnarski paroladi pri Esperanto kaj gvidi kurson. Granda interesiĝo. Post la parolado enskribis sin 60 kurŝanoj, la kurson partoprenas regule 40 personoj (mardon kaj vendredon je 20 a horo en la Fervoja Direkcio).

La komune aranĝita „Esperanta Vespero“ estis bela sukceso. Ĉeestis proksimume 300 personoj en la aŭlo de la Klasika Gimnazio. Malfermis Prof. D-ro Peliński, paroladis pollingve prof. Sygnarski pri „Perspektivoj de Esperanto“, esperantlingve Jean Forge pri siaj „Vojaĝimpresoj el Svedujo“. Deklamis Helcia Sieroŭ kaj f-ino Benjo Górska. Bedaŭrinde la muzika parto ne povis okazi, sed rekompencis la aŭskultantojn la gaja skeĉo de St. Fethke „En la kabineto de prof. Sorĉant“. La ĉefajn rolojn ludis „profesoro“ Kola Ajayi kaj servisto Feliks Kłodziński. La aŭtomataj pupoj estis f-ino Kaŭna kiel ĉambristino, f-ino Górska kiel elmontreja reklamfiguro, f-ino L. Kaczmarkówna kiel dancistino, s-ro Kuchciński kiel almozulo kun gardo, s-ro Pełlinowski kiel ĉino, s-ro Wardęski kiel boksisto, s-ro A. Marcinkowski kiel rekruto. La „brumaŝinojn“ lerte movis la aŭtoro-regisoro mem. — En aprila monata kunveno de Societo paroladis s-ano Pankratz tre interese pri „Ekzotikaj Lingvoj“. Krome skeĉo „En la infero“ (Ajayi kaj Kłodziński) kaj humora dialogo „Klafta“ inter Wiśnicka kaj Pełlinowski. Menciinde estas, ke oni prezentis 37 novajn membrojn. — Dum la jarkunveno de Scienca Rondo post la raporto pri pasintjara agado kaj elekto de nova estraro sekvis parolado de f-ino Podemska pri „Hector Hodler“ kaj parolado de Edmund Fethke pri „Parkurbo Esperanto“. Krome interesa muzika parto (violono kaj fortepiano). Plue menciindaj: bone sukcesinta (malgraŭ pluvo!) ekskurso kun 25. p. al Rynkovo, konversaciaj kunvenoj de Pankratz k. St. Fethke („Amfabriko“), kunvenoj en gimnazioj kaj ĉe ASH (ĉian bonhonoraj!).

KOMUNIKOJ DE P. E. I.

Pollanda Esperanto-Instituto sciigas, ke ekzamenoj okazos la 25-an de junio k. j. je la 18-a horo en Direkcio de Industria Lernejo (Kraków, Aleje Mickiewiczza 5). Antaŭajn sinanoncojn akompanatajn de ekzamena kotizo oni sendu laŭ la indikita adreso. Ĉe demandoj bv. ne forgesi aldoni poŝtmarkon.

Pro la pasportaj malfacilaĵoj oni destinas la promesitan premion por la plej bona partopreninto, de la ĉijaraj kursoj aranĝitaj de P. E. I. (senpagan veturbiletan al Parizo kaj returne) al du plej bonaj sukcesintoj ĉe la ekzameno. La Instituto aĉetos 2 biletojn anstataŭ unu al Parizo por iu eksterlanda ekskurso (plej verŝajne al Kopenhago, kien la pasportoj ne estas necesaj) kaj donacos ilin al la plej kapablaj ekzamenitoj.

ATENTU! PARTOPRENONTOJ

de la

XXIV-a UNIVERSALA KONGRESO DE ESPERANTO

Parizo, 30. Julio — 6. Aŭgusto 1932.

Lasta sciigo!

Pro malfavoraj cirkonstancoj, ni ne sukcesis ricevi de la Ministerio tiujare pasportojn por XXIV-a Univ. Kongr. de Esper. en Parizo. Ĉiuj enpagintaj po 8 zł. ricevos reen la monon post dekalkulo de ĝis nun faritaj elspezoj.

Por Ekzekutiva Komitato de P. E. D.
Ludwik Kutscher.

KONDOLENCO.

Okaze de morto de s-o Feliks Kutscher, patro de nia administranto, s-o Ludwik Kutscher, la Redakcio de P. E. funebre kun li kunsentas kaj esprimas al li profundkoran kompaton.

Redaktor odpowiedzialny: Juljusz Kriss, Kraków.

Drukarnia Ludwika Gronusia i Ski w Krakowie, ul. Stolarska 6.

MALALTIĜO DE PREZO!

Ĉiu Esperantisto devas posedi la librojn de L. Krysta:

Pri la prononcado de Esperanto	zł. 0.85
La senvola svatanto, gaja unuaktaĵo kun polmelodia kanto	„ 0.85
Muziknotoj por „La senvola svatanto“	„ 0.85
Marionetaĵ ludoj, esp. teatra tre gaja unikajaĵo	„ 0.75
Prezoj kun afranko.	

Acetebraj ĉe „Pola Esperantisto“, Kraków, Lubicz 34, Konto PKO 406.660.

JAM APERIS TRI NOVELOJ DE LA „ESPERANTLINGVA NOVELBIBLIOTEKO“ REDAKTATA DE LEONO VIENANO.

N-o 1. Eksiĝo (N. Jeruŝalmi) trad. Leono Vienano.

N-o 2. La vizio. La veŝto. (B. Prus) trad. Lidja Zamenhof.

N-o 3. La mistero. Unu horo. (P. Romanov) trad. Isaj Dratwer.

La celo de la „Esperantlingva Novelbiblioteko“ estas:

Havigi al la leganto novelojn:

1. interesegajn dank' al la altgrade aktuala kaj streĉa enhavo (koncerne la individuan kaj socian vivon) vortigita per granda arto de literatura talento.
2. facilajn dank' al la populara kaj simpla maniero de esprimado de la plej komplikaj pensoj, sentoj kaj problemoj.
3. internaciajn, prezentante la literaturajn kreaĵojn de diversaj nacioj.
4. verkitaĵen en flua korekta Zamenhofa stilo, evitigante al la esperantistaro uzadon de lingvaj malĝustaĵoj kaj diskonigante imitindan stilon esperantan.

Se vi volas ĝui belon de literaturo kaj alproprigi al vi korektan stilon esperantan, legu atente la

„Esperantlingvan Novelbibliotekon“

Prezo de ĉiu novelo 80 gr. Sendkostoj 10%

Kiu mendas 5 novelojn, ricevas la sesan senpage.

Ni liveras nur post antaŭa pago.

Librejo N. Szapiro, Warszawa, Nowolipki 8. Konto P. K. O. 16.562.

Ĉe ni estas ankaŭ havebla la nova lernolibro laŭ senpera metodo „Esperanto per Esperanto“ Leono Vienano. Prezo 1.75 zł. sendkostoj 10%.

A T E N T U !

La monata revuo „Pola Esperantisto“ estas havebla ĉe librejo N. Szapiro, Warszawa, Nowolipki 8.

ZAKOPANE!

POLA TATRA-ALTMONTARO!

unuaranga loĝantejo „Tytan“ — strato de Zamoyski, tute komforta, la nutraĵo riĉa kaj plej delikata. Kunveno de noblaj Samideanoj.

Postulu rabaton!

La Administrado.

Ĉiu serioza esperantisto legos kun granda intereso

KAZIMIERZ SMOGORZEWSKI

POL-POMERANIO

kun 26 kartoj (4 plurkoloraj), 136 paĝoj; el la franca tradukis S. Grenkamp-Kornfeld.

Prezo zł. 4.50, plus 10% por afranko. Ricevebla ĉe Libreja Fako de „Pola Esperantisto“ Kraków, Lubicz 34. Konto PKO 406.660.

P O L E C A S I Ę

czwarte, zmienione w zupełności wydanie

„KOMPLETNEGO PODRĘCZNIKA JĘZYKA ESPERANTO“

Ułożył Leo Turno, autor „Wyższego Kursu Języka Esperanto“ i innych podręczników Esperanta.

Cena zł. 1.25

10 egz. — zł. 9.50; 20 egz. — zł. 18.50; 50 egz. — zł. 45.—

Tegoż autora:

„Słownik esp.-pol i pol.-esp.“ razem w jednym tomiku

Cena zł. 1.—

10 egz. — zł. 8.—; 20 egz. — zł. 15.—; 50 egz. — zł. 35.—

Wydął: **Dr. Leopold Dreher, Kraków, Starowiślna 37.**

Konto P. K. O. 405.716.

Polskie Akademickie T-wo Esperantystów — Warszawa

prowadzi

Kurs korespondencyjny języka Esperanto.

Kurs polega na tym, że uczestnik jego otrzymuje podręcznik języka Esperanto, podzielony na 12 lekcji, przerabia co tydzień jedną lekcję, tłumaczy ćwiczenia z Esperanta na polski i odwrotnie, poczem przesyła je do poprawienia.

Aby zostać uczestnikiem kursu, należy wpłacić zł. 15.— (ewentualnie w dwóch ratach: 10 zł. przy zapisie, zaś resztę po czwartej lekcji). Opłata ta obejmuje całość kursu wraz z samouczkiem, poprawą przerebionych ćwiczeń i przesyłkami pocztowymi.

Opłatę oraz ćwiczenia (przysyłane w zeszytach) należy kierować pod adres:

Polskie Akademickie T-wo Esperantystów, Warszawa, Leszno 99. m. 5.

ĈU VI JAM RENOVIGIS LA ABONON POR J. 1932?

SE NE

PAGU TUJ JE NIA KONTO P. K. O. 406.660.

Abonu mem kaj varbu novajn abonantojn por la sola esperanta gazeto en Pollando!

Redaktor odpowiedzialny: Juljusz Kriss.

Drukarnia Ludwika Gronusia i Ski w Krakowie. Stolarska 6.